

Versiune anonimată

Traducere

C-321/24 – 1

Cauza C-321/24

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

30 aprilie 2024

Instanța de trimitere:

Tribunal Judiciaire de Paris (Franța)

Data deciziei de trimitere:

4 aprilie 2024

Reclamant:

BC

Pârâtă:

S. C. P. Attal et Associés

TRIBUNAL JUDICIAIRE DE PARIS (TRIBUNALUL JUDICIAR DIN PARIS)

Verificarea cheltuielilor impozabile

[omissis]

ORDONANȚĂ INTERLOCUTORIE

A JUDECĂTORULUI DELEGAT CU STABILIREA CHELTUIELILOR IMPOZABILE

dată la 4 aprilie 2024

RECLAMANTĂ

BC

RO

[omissis] 75005 PARIS

care se prezintă în persoană

PĂRÂTĂ

S.C.P. ATTAL & ASSOCIES

[omissis] 75008 PARIS

[omissis]

ORDONANȚĂ

I – Prezentare sumară a obiectului litigiului

- 1 XY, cetățeană franceză, a decedat la 29 iulie 2020 în Belgia, unde își stabilise reședința obișnuită.
- 2 Ea a lăsat-o ca moștenitoare pe sora sa BC, cetățeană franceză, rezidentă fiscală franceză care locuiește în Franța.
- 3 Succesiunea lui XY este formată din bunuri mobile și imobile, situate în Belgia și în Franța.
- 4 Succesiunea a fost deschisă de domnul Marchant, notar la Uccle în Belgia, la 12 octombrie 2020. Acesta a întocmit certificatul de moștenitor în aceeași zi.
- 5 SCP ATTAL & Associés, societate notarială cu sediul la Paris în Franța, a fost sesizată pentru a întocmi declarația de succesiune în Franța.
- 6 La 2 martie 2021, BC a plătit un provizion de 15 300 de euro din care urmează să fie achitată taxa notarială a notarului francez, provizion calculat în urma estimării activului brut total al succesiunii care urmează să fie declarat, situat în Franța și în Belgia, respectiv 2 750 000 de euro.
- 7 Declarația de succesiune franceză a fost semnată la 18 martie 2021 și depusă la biroul de înregistrare competent la 23 martie 2021.
- 8 Domnul Marchant, notarul belgian, a întocmit declarația de succesiune în Belgia la 24 aprilie 2021, care includea toate bunurile, situate în Franța și în Belgia.
- 9 BC a plătit taxa notarială a notarului belgian care se ridică la 16 621,30 euro fără taxe incluse, calculat pe baza activului brut total al succesiunii pe care l-a reținut, și anume 2 838 422,41 euro.
- 10 Notarul francez a sesizat grefierul tribunal judiciaire de Paris (Tribunalul Judiciar din Paris) pentru a obține un certificat de verificare a cheltuielilor impozabile în

vederea impozitării remunerației sale constituite din taxa notarială calculată cu privire la activul brut total declarat în Franța, și anume 2 716 652,41 euro, și dintr-o sumă de 14 177,60 euro reprezentând cheltuieli avansate în cadrul îndeplinirii sarcinii sale.

- 11 Grefierul tribunal judiciaire de Paris a întocmit certificatul de verificare a cheltuielilor impozabile la 20 iulie 2022, pe care le-a cuantificat la suma de 14 052,61 euro, înlăturând numai tarifele pentru efectuarea de copii și reținând taxa notarială astfel cum a fost calculată de notarul francez cu privire la ansamblul activului brut al succesiunii.
- 12 BC a contestat certificatul de verificare a cheltuielilor prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire primită la 24 iunie 2022 la grefa tribunal judiciaire de Paris.
- 13 După mai multe solicitări de observații, părțile au fost convocate în ședința din 28 septembrie 2023.
- 14 Cauza a fost amânată pentru ședința din 7 decembrie 2023, la care BC s-a prezentat personal, iar SCP ATTAL & Associés s-a prezentat reprezentată de avocatul său.
- 15 1. BC face trimitere la înscrisurile depuse și solicită infirmarea certificatului de verificare a cheltuielilor și întocmirea unui nou certificat prin calcularea taxei notariale a notarului francez pornind de la o bază de calcul de 660 331,87 de euro reprezentând numai partea din activul brut situat în Franța. În consecință, aceasta solicită restituirea diferenței de taxă plătită cu titlu de provizion.

15. 2. Aceasta invocă două motive:

a) baza de calcul a taxei notariale trebuie să fie identică cu baza de calcul a taxelor fiscale; or, în temeiul Convenției franco-belgiene din 20 ianuarie 1959, baza de calcul a impozitelor în Franța este constituită numai din valoarea bunurilor situate în Franța;

b) remunerația notarului francez, calculată prin raportare la activul brut total al succesiunii, fără a se lua în considerare remunerația notarului belgian care este notarul competent teritorial să se ocupe de succesiune, având în vedere reședința obișnuită a defunctei în Belgia, calculată de asemenea cu privire la activul brut total al succesiunii, constituie o restricție privind libera circulație a capitalurilor prevăzută la articolul 63 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (denumit în continuare „TFUE”) în măsura în care reduce valoarea succesiunii.

15. 3. BC nu contestă principiul remunerării notarului francez pentru declarația de succesiune, ci numai baza sa de calcul și, prin urmare, cuantumul acesteia. De altfel, aceasta a plătit celelalte acte pe care notarul francez le-a întocmit, cum ar fi certificatele de proprietate, fără a le contesta.

- 16 1. SCP ATTAL & Associés face trimitere la înscrisurile depuse și solicită confirmarea certificatului, precum și adăugarea sumei excluse de 124,99 euro, cu taxe incluse, respectiv 14 177,60 euro, cu taxe incluse, datorati în total. În plus, aceasta solicită 2 400 de euro cu titlu de cheltuieli de judecată.
16. 2. Aceasta consideră că:
- a) baza de calcul a taxei sale notariale trebuie să cuprindă toate bunurile succesiunii, indiferent dacă se află în Franța sau în alt stat;
 - b) baza de calcul a impozitelor este, în realitate, constituită din toate bunurile succesiunii, indiferent dacă se află în Franța sau în alt stat, însă impozitul este datorat numai pentru bunurile situate în Franța, în temeiul convenției franco-belgiene;
 - c) taxa sa notarială, calculată la valoarea activului brut total al succesiunii situate în Franța și în Belgia, este datorată.
- 17 17.1. Cauza a rămas în deliberare la 11 ianuarie 2024, deliberare amânată pentru 29 februarie 2024 pentru a se solicita observațiile părților cu privire la eventualitatea adresării unei întrebări preliminare privind motivul întemeiat pe încălcarea articolului 63 TFUE, invocat de BC.
17. 2. BC a comunicat observațiile sale prin e-mailul primit la 15 februarie 2024, declarându-se în favoarea întrebării preliminare pentru motivul că este legitim să se ridice problema conformității cu dreptul Uniunii Europene a dublei sarcini financiare constituite din remunerațiile celor doi notari.
17. 3. SCP ATTAL & Associés a indicat că nu are observații de formulat prin e-mailul din 28 februarie 2024, solicitând numai ca eventualele cheltuieli ocazionate de o întrebare preliminară să nu fie stabilite în sarcina sa întrucât ea consideră că nu se află la originea cererii.
- 18 Deliberările au fost amânate până la 4 aprilie 2024.

II- Dreptul național și jurisprudența aplicabile

Cadrul procedural al sesizării

- 19 Judecătorul delegat cu stabilirea cheltuielilor impozabile este președintele tribunal judiciar sau un judecător delegat de acesta. El este competent să judece contestațiile cu privire la certificatele de verificare a cheltuielilor enumerate la articolul 695 din code de procédure civile (Codul de procedură civilă), potrivit procedurii prevăzute la articolele 704-718 din același cod. Acesta este de asemenea competent să se pronunțe cu privire la contestațiile referitoare la onorariile auxiliarilor justiției sau ale funcționarilor publici sau ministeriali,

- potrivit procedurii prevăzute la articolele 719-721 din Codul de procedură civilă, care prevede sesizarea directă a instanței.
- 20 Notarul este un funcționar public și ministerial al cărui statut a fost stabilit prin ordonnance n°45-2590 du 2 novembre 1945 relative au statut du notariat (Ordonanța nr. 45-2590 din 2 noiembrie 1945 privind statutul notariatului).
- 21 Articolul L444-1 din code de commerce (Codul comercial) prevede că remunerația unui notar poate fi compusă:
- dintr-o taxă notarială, și anume un tarif reglementat, stabilit printr-un act normativ pentru un act asupra căruia auxiliarul justiției are monopol,
 - din onorarii, convenite în mod liber cu clientul pentru serviciile pe care auxiliarul justiției le exercită împreună cu alte profesii.
- 22 Actele întocmite de notar, remunerate printr-o taxă notarială, sunt enumerate în tabelul 5 anexat la articolul R444-3 punctul 1° din Codul comercial.
- 23 Notarul mai poate solicita rambursarea cheltuielilor avansate în cadrul îndeplinirii sarcinii sale, la costul real al acestora sau la sumă forfetară potrivit articolului R444-12 din Codul comercial. Aceste cheltuieli avansate în cadrul îndeplinirii sarcinii sale sunt prevăzute la articolul anexă 4-8 punctul 6°, prin raportare de la articolul R444-3 punctul 2° din Codul comercial.
- 24 Potrivit articolului 695 punctul 6° din Codul de procedură civilă, taxele notariale sunt cheltuieli, la fel ca cheltuielile avansate în cadrul îndeplinirii sarcinii conform punctului 5° al aceluiași articol.
- 25 În cazul unor dificultăți privind cheltuielile, părțile sau auxiliari justiției pot sesiza greșierul instanței competente care verifică cuantumul acestora și eliberează un certificat de verificare a cheltuielilor potrivit articolelor 704 și 705 din Codul de procedură civilă. Instanța competentă este desemnată la articolul 52 din Codul de procedură civilă: respectiv cea în fața căreia au fost prezentate cheltuielile aferente unui proces sau cea în a cărei rază teritorială auxiliarul de justiție își exercită funcțiile atunci când cererile referitoare la cheltuieli, taxe notariale și cheltuieli avansate în cadrul îndeplinirii sarcinii sale nu au fost efectuate cu ocazia unui proces.
- 26 Conform articolelor 708 și 709 din Codul de procedură civilă, certificatul de verificare a cheltuielilor poate fi contestat: președintele instanței sau judecătorul delegat în acest scop se pronunță cu privire la contestație prin emiterea unei ordonanțe privind taxa, după primirea observațiilor părților sau după solicitarea acestora. De asemenea, judecătorul poate înainta cererea instanței în temeiul articolului 712 din Codul de procedură civilă în scopul organizării unei ședințe.
- 27 În temeiul articolelor 710 și 711 din Codul de procedură civilă, judecătorul se pronunță cu privire la cererea de taxă și la cererile aferente recuperării

cheltuielilor, procedând, chiar și din oficiu, la rectificările necesare și menționând sumele deja percepute cu titlu de provizion.

Prevederile de fond aplicabile

- 28 Declarația de succesiune este prevăzută la articolul 800 din code général des impôts (Codul general al impozitelor) și trebuie efectuată de moștenitori. Este vorba despre o informare adresată administrației fiscale pentru a-i permite să calculeze impozitele datorate pe succesiune, care trebuie să cuprindă patrimoniul defunctului, activ și pasiv, și să indice identitatea moștenitorilor.
- 29 În temeiul articolelor 800 și 802 din Codul general al impozitelor, declarația de succesiune trebuie să fie detaliată și completă, să cuprindă bunurile situate în Franța și în străinătate, în conformitate cu principiul teritorialității definit de articolul 750 ter din Codul general al impozitelor (a se vedea Buletinul oficial al impozitelor BOI-ENR-DMTG-10-50-70-17/03/2014 prezentat de SCP ATTAL & Associés în înscrisul 4).
- 30 Franța și Belgia au semnat o convenție fiscală la 20 ianuarie 1959, care prevede un mecanism pentru luarea în considerare a impozitului plătit într-unul dintre state în vederea evitării dublei impuneri.
- 31 Notarul trebuie să fie sesizat în mod obligatoriu pentru o succesiune mai mare de 5 000 de euro și atunci când succesiunea include un bun imobil. Astfel, articolul L312-1-4 din code monétaire et financier (Codul monetar și financiar) permite moștenitorului să încheie conturile defunctului și să obțină plata fondurilor, justificând calitatea sa de moștenitor printr-un certificat semnat de toți moștenitorii care să indice că succesiunea nu include bunuri imobile și atunci când cuantumul este mai mic de 5 000 de euro, quantum stabilit prin Decretul din 7 mai 2015 adoptat în temeiul articolului L312-4-1 din Codul monetar și financiar. În alte cazuri, este obligatoriu un act de notorietate întocmit de un notar pentru a dovedi calitatea de moștenitor potrivit articolului 730-1 din code civil (Codul civil), iar intervenția notarului este obligatorie și atunci când moștenirea include bunuri imobile, întrucât acesta se ocupă de publicarea transmiterii de patrimoniu în registrul imobiliar al Services de Publicité Foncière (Oficiul de Cadastru) competent [articolul 4 din décret n° 55-22 du 4 janvier 1955 portant réforme de la publicité foncière (Decretul nr. 55-22 din 4 ianuarie 1955 privind reforma publicității funciare)].
- 32 Declarația de succesiune este un act vizat de numărul 8 din tabelul 5 din articolului anexă 4-7 la articolul R444-3 I din Codul comercial care enumeră serviciile efectuate de notar.
- 33 Tariful prevăzut pentru declarația de succesiune este stabilit la articolul A444-63 din Codul comercial. Taxa notarială percepută de notar pentru declarația de succesiune se calculează proporțional cu activul brut total al succesiunii după cum urmează:

- între 0 și 6 500 de euro: 1,548 %,
 - între 6 500 de euro și 17 000 de euro: 0,851 %,
 - între 17 000 de euro și 30 000 de euro: 0,580 %,
 - peste 30 000 de euro: 0,426 %.
- 34 Jurisprudența franceză nu face să coincidă baza de calcul a impozitului cu baza de calcul a taxei notariale: în cauza citată de BC, Cour de cassation (Curtea de Casație) a confirmat soluția primului președinte al cour d'appel de Versailles (Curtea de Apel din Versailles), care constatare că baza de calcul a impozitului coincidea cu cea a taxei notariale, fără a face din aceasta o normă cu aplicabilitate generală (Cass. Com., 4 octombrie 2011, recurs nr. 10-20.218). Dimpotrivă, Cour de cassation a putut reține că aceste două baze de calcul puteau să nu coincidă întrucât taxa notarială trebuie calculată cu privire la activul brut total al succesiunii, fără să fie necesar să se deducă pasivul, chiar dacă deducerea pasivului va fi efectuată pentru a calcula taxele succesoriale (Cass. 1re Civ. [Curtea de Casație, Secția întâi civilă], 6 februarie 1996, recurs nr. 93-21.108).

III- Dreptul Uniunii Europene

- 35 Articolul 63 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) interzice orice restricții privind circulația capitalurilor între statele membre, precum și între statele membre și țările terțe.
- 36 Principiul liberei circulații a capitalurilor prevăzut la articolul 63 alineatul (1) TFUE provine din articolul 67 alineatul (1) din Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, care impunea, în versiunea sa inițială, statelor membre să elimine progresiv între ele restricțiile privind circulația capitalurilor aparținând persoanelor rezidente în statele membre, precum și discriminările pe bază de cetățenie sau pe baza locului de reședință al părților sau a locului unde este investit capitalul.
- 37 Articolul 1 din Directiva 88/361/CEE a Consiliului din 24 iunie 1988 pentru punerea în aplicare a articolului 67 din Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene prevede eliminarea restricțiilor privind mișcările de capital care se realizează între rezidenții statelor membre, astfel cum sunt prevăzute de anexa I la această directivă. Potrivit anexei I secțiunea XI litera D la această directivă, moștenirile și succesiunile implică circulația capitalului cu caracter personal.
- 38 La punctul 16 din Hotărârea din 30 iunie 2016 (cauza C-123/15, ECLI:EU:C:2016:496), Curtea de Justiție a Uniunii Europene a reținut că: *„succesiunile, care constau în transmiterea către una sau mai multe persoane a patrimoniului lăsat de o persoană decedată, intră, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, în noțiunea de circulație a capitalurilor în sensul articolului*

63 TFUE, cu excepția cazurilor în care elementele constitutive ale acestora se limitează la interiorul unui singur stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 februarie 2006, van Hilten-van der Heijden, C-513/03, EU:C:2006:131, punctele 39-42, Hotărârea din 17 ianuarie 2008, Jäger, C-256/06, EU:C:2008:20, punctele 24 și 25, Hotărârea din 17 octombrie 2013, Welte, C-181/12, EU:C:2013:662, punctele 19 și 20, precum și Hotărârea din 3 septembrie 2014, Comisia/Spania, C-127/12, nepublicată, EU:C:2014:2130, punctele 52 și 53) ”.

- 39 Curtea de Justiție a Uniunii Europene a statuat în Hotărârea din 26 mai 2016, Comisia Europeană împotriva Republicii Elene, cauza C-244/15, EU:C:2016:359, că reieșea dintr-o jurisprudență constantă că „în ceea ce privește succesiunile, măsurile interzise prin articolul 63 TFUE, întrucât constituie restricții privind mișcările de capitaluri, le includ pe cele al căror efect este de a reduce valoarea succesiunii aparținând unui rezident al altui stat membru decât cel în care se află bunurile respective și în care este impozitată transmiterea acestora prin intermediul succesiunii (a se vedea în special Hotărârea din 11 decembrie 2003, Barbier, C-364/01, EU:C:2003:665, punctul 62, precum și Hotărârea din 17 octombrie 2013, Welte, C-181/12, EU:C:2013:662, punctul 23) ”.
- 40 Prin urmare, reducerea valorii unei succesiuni prin aplicarea unei reglementări naționale constituie o restricție privind libera circulație a capitalurilor. Curtea a statuat în Hotărârea din 23 februarie 2006, van Hilten-van der Heijden, cauza C-513/03, EU:C:2006:131, punctul 44: „rezultă din jurisprudență că măsurile interzise de articolul 73 B alineatul (1) din tratat, ca restricții privind libera circulație a capitalurilor, le includ pe cele care sunt de natură să descurajeze nerezidenții să facă investiții într-un stat membru sau să descurajeze rezidenții statului membru respectiv să facă investiții în alte state sau, în caz de succesiuni, cele al căror efect este de a reduce valoarea succesiunii aparținând unui rezident al altui stat membru în care se află bunurile respective și în care este impozitată moștenirea bunurilor menționate ” (a se vedea de asemenea Hotărârea Curții din 17 octombrie 2013, Yvon Welte contre Finanzamt Velber, cauza C-181/12, EU:C:2013:662, punctele 25 și 26, Hotărârea din 11 septembrie 2008, Eckelkamp, cauza C-11/07, EU:C:2008:489, punctele 41-45).
- 41 Curtea de Justiție a Uniunii Europene a mai statuat că tratamentul fiscal defavorabil care poate descuraja nerezidenții să dobândească sau să conserve bunuri imobile sau investiții situate într-un stat membru constituie o restricție privind libera circulație a capitalurilor (a se vedea Hotărârea Curții din 31 martie 2011, Ulrich Schröder împotriva Finanzamt Hameln, cauza C-450/09 EU:C:2011:198, punctele 32 și 33, Hotărârea din 12 aprilie 2018, Comisia Europeană împotriva Regatului Belgiei, cauza C-110/17, EU:C:2018:250, punctul 40, Hotărârea din 11 septembrie 2014, Verest și Gerards, C-489/13 EU:C:2014:2210, punctul 21).
- 42 Articolul 65 alineatul (1) TFUE prevede excepții de la principiul liberei circulații a capitalurilor:

- articolul 65 alineatul (1) litera (a) permite statelor membre să „*aplic[e] dispozițiile incidente ale legislațiilor fiscale care stabilesc o distincție între contribuabilii care nu se găsesc în aceeași situație în ceea ce privește reședința lor sau locul unde capitalurile lor au fost investite*”,
 - articolul 65 alineatul (1) litera (c) permite statelor membre să „*adopt[e] toate măsurile necesare pentru a combate încălcarea actelor lor cu putere de lege și a normelor lor administrative, în special în domeniul fiscal sau al supravegherii prudențiale a instituțiilor financiare, [să stabilească] proceduri de declarare a circulației capitalurilor în scopul informării administrative sau statistice ori [să adopte] măsuri justificate de motive de ordine publică sau siguranță publică*”.
- 43 Trebuie adăugat că măsurile prevăzute la articolul 65 alineatul (1) nu trebuie să constituie un mijloc de discriminare arbitrară și nici o restrângere disimulată a liberei circulații a capitalurilor, potrivit alineatului (3) al aceluiași articol.
- 44 Curtea de Justiție a Uniunii Europene a interpretat în sens strict excepția prevăzută în materie fiscală la articolul 65 alineatul (1) litera (a) TFUE în sensul că dispozițiile naționale care stabilesc o distincție între contribuabilii care nu se găsesc în aceeași situație în ceea ce privește reședința lor sau locul unde capitalurile lor au fost investite nu sunt automat compatibile cu articolul 63 TFUE întrucât această excepție este ea însăși limitată prin alineatul (3) al articolului 65 care prevede că dispozițiile naționale nu trebuie să constituie un mijloc de discriminare arbitrară și nici o restrângere disimulată a liberei circulații a capitalurilor (a se vedea Hotărârea Curții din 4 septembrie 2014, Comisia Europeană împotriva Republicii Federale Germania, cauza C-211/13, EU:C:2014:2148, punctele 45 și 46, Hotărârea din 8 iunie 2016, Sabine Hünnebeck împotriva Finanzamt Krefeld, cauza C-479/14, EU:C:2016:412, punctele 50-53).
- 45 Diferențele de tratament pot fi autorizate numai dacă privesc situații care nu sunt comparabile în mod obiectiv sau dacă sunt justificate de un motiv imperativ de interes general (a se vedea Hotărârea Curții din 30 iunie 2016, Max-Heinz Feilen, cauza C-123/15, EU:C:2016:496, punctele 25 și 26, Hotărârea din 3 septembrie 2014, Comisia/Spania, C-127/12, punctul 73, Hotărârea din 6 iunie 2000, Verkooijen, C-35/98, punctul 43, Hotărârea din 7 septembrie 2004, Manninen, cauza C-319/02, EU:C:2014:2130, punctul 29, Hotărârea din 8 septembrie 2005, Blanckaert, cauza C-512/03, EU:C:2005:516, punctul 42, Hotărârea din 17 septembrie 2009, Glaxo Wellcome, cauza C-182/08, EU:C:2009:559, punctul 68).
- 46 În ceea ce privește excepția prevăzută la articolul 65 alineatul (1) litera (b), Curtea a mai amintit în Hotărârea din 21 mai 2019, Comisia Europeană împotriva Ungariei, cauza C-235/17, EU:C:2019:432, punctul 103, că „*fînd o derogare de la principiul fundamental al liberei circulații a capitalurilor, articolul 65 alineatul (1) litera (b) TFUE trebuie să facă obiectul unei interpretări stricte (Hotărârea din 6 martie 2018, SEGRO și Horváth, C-52/16 și C-113/16, EU:C:2018:157, punctul 96)*”.

- 47 Curtea de Justiție a Uniunii Europene a putut considera în Hotărârea din 18 iunie 2020, Comisia Europeană susținută de Regatul Suediei împotriva Regatului Ungariei, cauza C-78/18, EU:C:2020:476, punctul 76, că „[a]stfel cum rezultă dintr-o jurisprudență constantă a Curții, o măsură de stat care restrânge libertatea de circulație a capitalurilor nu poate fi admisă decât cu condiția, în primul rând, să fie justificată de unul dintre motivele menționate la articolul 65 TFUE sau de un motiv imperativ de interes general și, în al doilea rând, să respecte principiul proporționalității, ceea ce presupune ca aceasta să fie de natură să asigure, în mod coerent și sistematic, realizarea obiectivului urmărit și să nu depășească ceea ce este necesar pentru a-l atinge [a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 mai 2019, Comisia/Ungaria (Uzupruct asupra terenurilor agricole), C-235/17, EU:C:2019:432, punctele 59-61]”.
- 48 Astfel, măsura necesară în sensul articolului 65 alineatul (1) litera (b) trebuie să aibă tocmai ca obiect combaterea încălcării actelor cu putere de lege și a normelor administrative (a se vedea Hotărârea din 2 martie 2023, AS Private Bank, A, B și Unimain Holdings LTD împotriva Finansu un kapit la tirus komisija, cauza C-78/21, EU:C:2023:137, punctul 60).
- 49 Procedurile de declarare a circulației capitalurilor în scopul informării administrative sau statistice ori măsurile justificate de motive de ordine publică sau de siguranță publică trebuie să respecte „principiul proporționalității, ceea ce impune ca ele să fie de natură să garanteze realizarea obiectivului urmărit în mod legitim și să nu depășească ceea ce este necesar pentru atingerea acestuia (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 martie 2018, SEGRO și Horváth, C-52/16 și C-113/16, EU:C:2018:157, punctele 76 și 77)” (Hotărârea Curții din 31 mai 2018, Lu Zheng împotriva Ministerio de Economía y Competitividad, cauza C-190/17, EU:C:2018:357, punctul 37).
- 50 În sfârșit, BC invocă Regulamentul (UE) nr. 650/2012 al Parlamentului European și al Consiliului din 4 iulie 2012 privind competența, legea aplicabilă, recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și acceptarea și executarea actelor autentice în materie de succesiuni și privind crearea unui certificat european de moștenitor care permite desemnarea instanței competente și a legii aplicabile în caz de contestație. Cu toate acestea, nicio contestație nu a trebuit să fie soluționată în succesiunea lui XY, iar notarul nu a exercitat o funcție jurisdicțională, ceea ce pare să înlătore aplicarea acestui regulament.

IV- Întrebările preliminare necesare pentru soluționarea litigiului

- 51 Articolul 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene prevede că:
 „Curtea de Justiție a Uniunii Europene este competentă să se pronunțe, cu titlu preliminar, cu privire la:

(a) interpretarea tratatelor;

(b) validitatea și interpretarea actelor adoptate de instituțiile, organele, oficiile sau agențiile Uniunii.

În cazul în care o asemenea chestiune se invocă în fața unei instanțe dintr-un stat membru, această instanță poate, în cazul în care apreciază că o decizie în această privință îi este necesară pentru a pronunța o hotărâre, să ceară Curții să se pronunțe cu privire la această chestiune.

În cazul în care o asemenea chestiune se invocă într-o cauză pendinte în fața unei instanțe naționale ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern, această instanță este obligată să sesizeze Curtea.

În cazul în care o asemenea chestiune se invocă într-o cauză pendinte în fața unei instanțe judecătorești naționale privind o persoană supusă unei măsuri privative de libertate, Curtea hotărăște în cel mai scurt termen”.

- 52 În speță, succesiunea lui XY privește două state membre, Franța și Belgia, în care defuncta era proprietara unor bunuri mobile și imobile. Defuncta locuia în Belgia, în timp ce unica sa moștenitoare locuiește în Franța, iar bunurile sunt situate în ambele state membre. Prin urmare, succesiunea sa presupune o circulație a capitalurilor cu caracter personal care interesează două state membre ale Uniunii Europene.
- 53 BC, care îi succede, are obligația legală de a recurge la serviciile unui notar pentru a întocmi declarația de succesiune franceză impusă de dispozițiile fiscale, întrucât valoarea succesiunii depășește 5 000 de euro și include bunuri imobile. Această declarație de succesiune franceză trebuie să indice întregul patrimoniu al defunctei, indiferent dacă este situat în Franța sau în Belgia.
- 54 Ea a depus de asemenea o declarație de succesiune în Belgia, întocmită de notarul belgian.
- 55 BC a plătit impozitele pe succesiune în Franța, calculate numai pentru bunurile mobile și imobile situate în Franța, apoi a plătit impozitele pe succesiune în Belgia calculate pentru totalitatea bunurilor imobile și mobile situate în Franța și în Belgia, dar reduse cu impozitele plătite în Franța, în temeiul Convenției fiscale franco-belgiene din 20 ianuarie 1959. Aplicarea acestei convenții permite, așadar, evitarea în mod eficient a unei atingeri aduse liberei circulații a capitalurilor, întrucât evită dubla impunere a bunurilor succesiunii.
- 56 BC a plătit și remunerația notarului belgian, calculată cu privire la activul brut total al succesiunii, și a plătit, prin provizion, remunerația notarului francez, calculată de asemenea cu privire la activul brut total al succesiunii, bunuri mobile și imobile, situate în Franța și în Belgia, potrivit proiectului de impozitare (a se vedea înscrisul 4 BC).
- 57 Notarul francez susține că aplicarea dreptului francez îi permite să calculeze remunerația cu privire la toate activele brute ale succesiunii, indiferent dacă sunt

situate sau nu în Franța, în conformitate cu articolul 800 din Codul general al impozitelor și cu articolul A444-63 din Codul comercial. El a emis factura privind taxa în acest sens.

- 58 Valoarea succesiunii primite de BC se reduce, așadar, cu remunerația notarului, calculată pe baza activului brut total al succesiunii, ceea ce poate constitui o atingere adusă liberei circulații a capitalurilor.
- 59 Prin urmare, prezenta instanță ridică problema consecințelor care trebuie deduse din această situație de drept, care poate descuraja investiția unui rezident al unui stat membru în alte state membre, având în vedere jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene citată anterior:
- 60 **Întrebarea nr. 1:** articolul 63 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că se opune unei duble remunerări a notarilor din două state membre ale Uniunii Europene, sesizați cu aceeași succesiune, care include bunuri în ambele state membre, al cărei calcul se efectuează de asemenea pe baza tuturor activelor brute ale succesiunii, fără luarea în considerare a remunerației plătite celuilalt notar, în condițiile în care intervenția notarului este impusă de lege?
- 61 **Întrebarea nr. 2:** articolul 63 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că se opune ca remunerarea notarului, a cărui intervenție într-o succesiune care include bunuri în două state membre ale Uniunii Europene este impusă de lege, să fie calculată cu privire la activul brut total al succesiunii, iar nu doar la activul brut situat în statul său membru?
- 62 În plus, deși declarația de succesiune este impusă de o dispoziție fiscală, remunerarea notarului nu este ea însăși de natură fiscală. Nici reglementarea națională, nici convenția franco-belgiană nu prevăd ca remunerării notarului să i se aplice aceeași bază de calcul ca și impozitului. Jurisprudența internă reține că baza sa de calcul nu trebuie în mod necesar să coincidă cu baza de calcul a impozitului.
- 63 În stadiul dezbaterilor, dispoziția care stabilește modalitățile de calcul al remunerației notarului ce întocmește declarația de succesiune nu intră în sine sub incidența excepției prevăzute la articolul 65 alineatul (1) litera (a).
- 64 Cu toate acestea, intervenția notarului este impusă de o dispoziție de natură fiscală și apare ca fiind condiția de aplicare a Convenției franco-belgiene din 20 ianuarie 1959, care, prin evitarea dublei impunerii, previne în mod eficient o atingere distinctă adusă liberei circulații a capitalurilor.
- 65 Curtea de Justiție a Uniunii Europene a putut, în acest sens, să se pronunțe cu privire la aplicarea unor reglementări fiscale care aveau ca efect reducerea valorii unei succesiuni, iar nu cu privire la remunerarea notarului, funcționar public și ministerial, care are același efect și a cărui intervenție este obligatorie dacă o

succesiune prezintă un activ mai mare de 5 000 de euro sau include bunuri imobile.

- 66 Legislația în discuție în litigiul principal ar putea fi, așadar, analizată ca o excepție, „dispoziție incidentă” a legislației fiscale în sensul articolului 65 alineatul (1) litera (a) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.
- 67 Prin urmare, prezenta instanță ridică problema domeniului de aplicare al acestei excepții prevăzute de dreptul Uniunii:
- 68 **Întrebarea nr. 3:** articolul 63 alineatul (1) și articolul 65 alineatul (1) litera (a) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că dubla remunerare a doi notari, sesizați cu aceeași succesiune, calculată de asemenea pe baza activului brut total al succesiunii situat în două state membre, poate constitui o „dispoziție incidentă a legislațiilor fiscale” care face excepție de la interdicția restrângerii circulației capitalurilor prevăzută la primul dintre aceste texte, în condițiile în care intervenția notarului este impusă de lege?
- 69 În sfârșit, textul care stabilește modalitățile de calcul al remunerației notarului nu are niciun scop în sine de prevenire a încălcărilor și nici de declarare a circulației capitalurilor și nu pare să fie justificat de motive de ordine publică sau de siguranță publică.
- 70 Cu toate acestea, intervenția notarului este impusă în scopul informării administrației fiscale, în vederea calculării taxelor fiscale percepute asupra succesiunii și poate avea drept scop prevenirea săvârșirii de infracțiuni în materie fiscală.
- 71 În stadiul dezbaterilor, Curtea nu s-a pronunțat cu privire la remunerarea notarului, în măsura în care aceasta este consecința unor dispoziții normative care pot avea drept scop prevenirea infracțiunilor în materie fiscală sau a unor dispoziții normative care prevăd o procedură de declarare a circulației capitalurilor în scopuri administrative sau statistice.
- 72 Prin urmare, prezenta instanță ridică problema domeniului de aplicare al acestei excepții:
- 73 **Întrebarea nr. 4:** articolul 63 alineatul (1) și articolul 65 alineatul (1) litera (b) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că dubla remunerare a doi notari, sesizați cu aceeași succesiune, calculată de asemenea pe baza activului brut total al succesiunii situat în cele două state membre, poate constitui o măsură necesară pentru a combate infracțiunile fiscale sau o procedură de declarare a circulației capitalurilor în scopul informării administrative sau statistice care face excepție de la interdicția restrângerii circulației capitalurilor prevăzută la primul dintre aceste texte, în condițiile în care intervenția notarului este impusă de lege?

- 74 Se impune suspendarea judecării cauzei în așteptarea răspunsului Curții la aceste întrebări preliminare privind interpretarea articolului 63 alineatul (1) și a articolului 65 alineatul (1) literele (a) și (b) TFUE.

V - PENTRU ACESTE MOTIVE

Noi, judecătorul delegat cu stabilirea cheltuielilor impozabile, care se pronunță public prin punere la dispoziție la grefă, printr-o ordonanță interlocutorie:

Având în vedere articolul 267 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene,

SOLICITĂM Curții de Justiție a Uniunii Europene să se pronunțe cu privire la următoarele întrebări preliminare:

- **Întrebarea nr. 1:** articolul 63 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că se opune unei duble remunerări a notarilor din două state membre ale Uniunii Europene, sesizați cu aceeași succesiune, care include bunuri în ambele state membre, al cărei calcul se efectuează de asemenea pe baza tuturor activelor brute ale succesiunii, fără luarea în considerare a remunerației plătite celui alt notar, în condițiile în care intervenția notarului este impusă de lege?

- **Întrebarea nr. 2:** articolul 63 alineatul (1) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene trebuie interpretat în sensul că se opune ca remunerarea notarului, a cărui intervenție într-o succesiune care include bunuri în două state membre ale Uniunii Europene este impusă de lege, să fie calculată cu privire la activul brut total al succesiunii, iar nu doar la activul brut situat în statul său membru?

- **Întrebarea nr. 3:** articolul 63 alineatul (1) și articolul 65 alineatul (1) litera (a) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că dubla remunerare a doi notari, sesizați cu aceeași succesiune, calculată de asemenea pe baza activului brut total al succesiunii situat în cele două state membre, poate constitui o „dispoziție incidentă a legislațiilor fiscale” care face excepție de la interdicția restrângerii circulației capitalurilor prevăzută la primul dintre aceste texte, în condițiile în care intervenția notarului este impusă de lege?

- **Întrebarea nr. 4:** articolul 63 alineatul (1) și articolul 65 alineatul (1) litera (b) din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene trebuie interpretate în sensul că dubla remunerare a doi notari, sesizați cu aceeași succesiune, calculată de asemenea pe baza activului brut total al succesiunii situat în cele două state membre, poate constitui o măsură necesară pentru a combate infraacțiunile fiscale sau o procedură de declarare a circulației capitalurilor în scopul informării administrative sau statistice care face excepție de la interdicția restrângerii circulației capitalurilor prevăzută la primul dintre aceste texte, în condițiile în care intervenția notarului este impusă de lege?

SUSPENDĂM JUDECAREA CAUZEI cu privire la cererile formulate de părți în așteptarea răspunsului Curții de Justiție a Uniunii Europene la întrebările preliminare adresate,

[*omissis*]

DOCUMENT DE LUCRU